

Mircea MORARIU

Amabilități fără acoperire

S-a scurs deja un număr consistent de ani de când nu mai aveam vești despre vreo întâmplare artistică semnificativă petrecută la Compania „Liviu Rebreanu”, adică Secția Română a Teatrului Național din Târgu Mureș. Știam doar că de prea multă vreme acolo se montau voios și semiamatoricesc texte de mâna a doua ori a treia, comedioare bulevardiere, cu subiecte ce balansau cu obstinație în jurul patului și a complicațiilor adulterine, că niciun regizor important nu era pofțit să încerce și altceva, că trupa e dezabuzată ori se amăgește cu iluzorii succese prin tot felul de turnee în străinătate a căror principală miză era una de ordin turistic, că aceia aflați în fruntea bucatelor adoptaseră o politică de izolare și se situau într-o stare de beligeranță nedeclarată – dar și profund neprofitabilă – cu critica, aceasta, nu mai era invitată să vadă și să spună ce crede despre spectacole. Conducerea cu pricina a fost înlăturată ca urmare a evaluărilor periodice ale Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național, un concurs pentru postul de manager anunțat acum mai bine de un an a eșuat din motive felurite, preponderent de ordin birocratic, iar un altul nu a mai avut loc din cauze încălcate, un „merit” aparte având deciziile unui guvern pitic, peltic și debil care mai întâi a emis acte normative și abia pe urmă s-a gândit, dacă s-a gândit, la consecințele lor. Teatrul e condus de un interimar ce are competențe limitate, iar interimatele și direcțiunile tranzitorii – o știm încă de la Mihail Sebastian – nu sunt deloc propice unei vieți teatrale sănătoase.

Chiar și în aceste condiții, sau, mai bine spus, tocmai în aceste condiții, nu am putut decât să mă bucur la aflarea veștii că o producție a Naționalului târgumureșean a fost reținută în selecția oficială a celei de-a XIX-a ediții a Festivalului Național de Teatru. La urma urmei, până și Mihail Sebastian ar putea fi contrazis de o realitate fericită din teren. Iar cum producția era semnată regizoral de Theodor Cristian Popescu și scenografic de Andu Dumitrescu, adică de un tandem ce, odinioară, înregistrase izbânzi chiar la Naționalul târgumureșean, am așteptat cu nerăbdare spectacolul.

Theodor Cristian Popescu a optat pentru *Krum*, neîndoindu-l un text valoros al dramaturgului israelian Hanoch Levin. O piesă despre ratarea unui tânăr poate prea încrezător în sine, poate ușor, poate prea mitoman care, ros de ambiții de afirmare literară, pleacă de acasă, din cartierul lui de la periferie unde toată lumea se cunoaște cu toată lumea, unde era un fel de lider, convins că va cunoaște succesul. Nu se întâmplă deloc așa, tânărul Krum se întoarce exact de unde a plecat, dar o face doar spre a-și desăvârși și parafa ratarea. De ce nu reușește în viață Krum? Doar fiindcă se supraevaluează? Doar pentru că se iluzionează? Numai întrucât e de origine modestă și îi e sortit să nu și-o depășească? E oare el născut vinovat? Face astfel încât toți îl părăsesc? Sunt numai câteva dintre întrebările pe care le formulează piesa lui Hanoch Levin. Suficiente pentru a incinta la ceea ce se cheamă un spectacol-dezbatere, la un spectacol-problemă. Or, sunt numeroase indicii că tocmai un astfel de spectacol și-a dorit Theodor Cristian Popescu. Care, împreună cu scenograful Andu Dumitrescu, a optat pentru o formulă de spectacol-dezbatere, de natură să implice spectatorii, chiar dacă nu la modul direct, ci formulându-le apăsat teme de meditație, solicitându-i vizual și nu numai. Se joacă nu doar pe scenă, ci și *în și din* sală, personajele apar de te miri unde, actorilor li se cere să se încumete la numere de acrobație ș.a.m.d.

Foto: Andu Dumitrescu

Se simte însă în spectacol distanța de la dorință la putință. Mi-e tare teamă că principalii realizatori ai spectacolului nu au calculat riguros exact consecințele și că, asemenea lui Krum, au căzut victime iluziei. Consumi, tu, spectator, prea mult efort spre a vedea de unde apare cel care vorbește. Spectacolul e nepermis de lung, curge molcom, neinteresant și fără emoție. Dacă m-a emoționat ceva cu adevărat în cele două ore și jumătate de spectacol, atunci lucrul acela e scena înmormântării mamei lui Krum. Care durează aproximativ cinci minute. Puțină emoție pentru totalul de mai bine de 140 de minute cât durează reprezentația. Muzica lui Vlaicu Golcea e neputincioasă în a alunga senzația de anost. E ciudat să constatăți că unul și același regizor, care, în prima tinerețe, tăia vârtos și vitejește (și tot la Naționalul târgumureșean) din *Măsură pentru măsură*, se teme să scoată ceea ce putea fi scos din textul lui Hanoch Levin. Și era, slavă Domnului, ce!

Evoluțiile actricești sunt plate și neinteresante. Cel mai neinteresant e Mihai Crăciun, interpretul lui Krum. Krum trebuie să fie un tânăr carismatic. În acest rol, Mihai Crăciun nu e. Și alte roluri ofertante, precum *Tugați* (Csaba Ciugulitu), *Truda-Zăluda* (Roxana Marian), nu scapă de platitudine. Se vede ceva mai bine Rareș Budileanu (mai cu seamă în rolul *Bertoldo*, actorul mai având în sarcină altele două). Elena Pirea, o actriță despre care am numai amintiri bune, e mult prea patetică în *Mama* lui Krum.

În condițiile date, nu trebuie să mire pe nimeni că spectacolul nu interesează. Că în loc de implicare generează lăncezeală și oboseală. Semn că e nevoie de mult timp, de mult talent, de multă dăruire, de și mai multă inspirație ca Secția Română a Teatrului Național din Târgu Mureș să conteze cu adevărat din punct de vedere artistic. Gestul de a fi invitată cu un spectacol în Festivalul Național de Teatru

e o amabilă încurajare. Dacă cei ce conduc acum Compania „Liviu Rebreanu” și Naționalul din Târgu Mureș supraevaluează invitarea lor la Festival, amabilitatea se va dovedi inutilă.

Teatrul Național din Târgu Mureș, Compania „Liviu Rebreanu” – Krum de Hanoch Levin. Traducerea: Cristina Toma. Regia: Theodor Cristian Popescu. Scenografia: Andu Dumitrescu. Light design: Andu Dumitrescu și Theodor Cristian Popescu. Muzica originală și sound design: Vlaicu Golcea. Coregrafia și mișcarea scenică: Eduard Gabia. Cu: Mihai Crăciun, Elena Pirea, Csaba Ciugulitu, Ion Vântu, Anca Loghin, Costin Gavază, Roxana Marin, Vero Nica, Ionela Nedelea, Luchian Pantea, Mihaela Mihai. Data reprezentației: 2 noiembrie 2009.

Crize

Alexandra Badea e o tânără regizoare în care, la vremea debutului ei, mi-am pus mari speranțe, dar care, odată plecată și din când în când revenită din cele străinătăți, cu fiecare nouă montare nu face decât să mă dezamăgească. Mihaela Michailov e o tânără „consoră” în ale criticii de teatru care scrie cronică într-un limbaj atât de metaforic, încât jur pe orice că nu am înțeles niciodată de ce i-a plăcut ori ba un spectacol. Ori dacă i-a plăcut. La un moment dat, s-a apucat de scris literatură dramatică, a beneficiat de tot felul de burse pe la *Royal Court*, a deprins formulele practicate acolo, le aplică reproductiv și scrie compuneri fragile cu pretenții de piese, din acelea fără acțiune, fără poveste, fără conflict, fără personaje, adică fără nimic, în afară de vorbe, vorbe, vorbe. Ca nu cumva să fie acuzați că nu sprijină dramaturgia românească ori că nu sunt *open minded*, vreo câțiva directori de teatru au aprobat înscenarea unora dintre lucrările ieșite din tastele computerului Mihaelei, convinși că astfel fac teatru postdramatic. Rezultatele nu au fost deloc pe măsura investițiilor, dar cum în teatrul românesc (încă)... turcul plătește, nu s-a întâmplat nimic.

Cele două domnișoare au reușit să îmbrobodească direcțiunea Teatrului Național „Mihai Eminescu” din Timișoara și iată că li s-au pus la dispoziție timpi de repetiție, bani de producție, cinci actori plus fiica unei actrițe spre a se monta cât mai șui cu puțință ceva ce se numește **Cum traversează Barbie criza mondială** și care are alură de manifest eșuat. Am citit textul publicat în revista *atent*, mai exact spus am încercat să o fac, nu am dus operația până la capăt și am evitat să merg la premieră din rațiuni de igienă mentală. Spectacolul a fost adus din motive obscure (și nu prea) la București în Festivalul Național de Teatru. Am greșit că nu am declinat invitația. Am fost, așadar, la zisul spectacol. Timp pierdut. „*Amor pierdut, viață pierdută*” – vorba lui Eminescu-dramaturgul. Pe scenă o instalație complicată, nu mă îndoiesc că și costisitoare, cu multe neoaie ce se aprindeau și se stingeau enervant și obositor și erau mutate vajnic, de colo-colo, de cei 5+1 interpreți ce se mișcă zănic, zburdă, țopăie, dansează și rostesc un text *zen* care, la urma urmei, e greu de numit text, dacă nu am ce face și îmi amintesc că la „Teoria textului” am învățat că un text se caracterizează înainte de orice prin coerență. Spectatorii cinstiți pleacă discret din sală. Suntem destui care rămânem și suferim în tăcere. După vreo 120 de minute, comedia se termină spre ușurarea tuturor. Plecăm în transă spre casă. A doua zi, nume respectabile, nume sacre ale regiei românești venite la reprezentație, își fac cruce la telefon. Cronică orală e dintre cele mai vivace. Nu se vorbește decât despre *Cum a traversat Barbie criza mondială*. Critica e uluită și scrie pe bloguri ori în reviste virtuale cronici de nici cinci rânduri. Cu o promptitudine exemplară. Nimeni nu scrie „de bine”. Dar parcă asta contează pentru autoare, pentru regizoare? Nimeni nu mai